

# Jeffrey Eugenides

---

## Marele Experiment

Traducere din limba engleză și note  
de Alexandra Coliban

POLIROM  
2018

## Cuprins

Văicărețele .....	7
Par avion .....	42
Aura .....	69
Muzică timpurie .....	92
Multiproprietate .....	116
Găsește vinovatul .....	134
Vulva oraculară .....	163
Grădini capricioase .....	184
Marele Experiment .....	212
Prima sesizare .....	246
<i>Mulțumiri</i> .....	299

Maistrul acestor renovări este Buddy. Tata l-a găsit pe marginea drumului, unde se aliniaza dimineața muncitorii cu ziua. E un tip mărunț, roșu la față, care primește pentru munca lui cinci dolari pe oră.

— Salariile sînt mult mai mici în Florida, îmi explică tata.

Mama se miră ce puternic e Buddy, la cît e de mic. Nu mai devreme de ieri, l-a văzut cărînd un sac plin cu cărămizi pînă la tomberon.

— E un mic Hercule, zice ea.

Ajungem la capătul coridorului și o luăm pe scări. Cînd apuc balustrada de aluminiu, aproape că o smulg din perete. Peste tot prin Florida sînt pereți din ăștia.

— A ce miroase? întreb.

Mai sus, aplecat, taică-miu urcă fără să răspundă.

— Ai verificat terenul înainte să cumperi clădirea asta? întreb. Poate e ridicată pe o groapă de gunoi.

— Așa e Florida, zice mama. Așa miroase aici.

La capătul scărilor se întinde alt coridor întunecos cu preș verde subțire pe jos. În timp ce tata merge în frunte, mama îmi dă un ghionț, ca să văd cu ochii mei ce-mi tot spusese ea: umblă aplecat într-o parte, din cauza spatelui strîmb. Mama îl tot bate la cap să se ducă la doctor, dar nu se duce. Din cînd în cînd, îl lasă spatele și-și petrece o zi întreagă stînd în cadă (cea din camera 308, în care locuiesc temporar părinții mei). Trecem pe lîngă un cărucior de menajeră plin cu soluții de curățat, mopuri și cîrpe ude. În cadrul unei uși deschise stă chiar menajera, o negresă corpulentă îmbrăcată în blugi și halat. Tata nu-i spune nimic. Mama o salută vesel, iar ea îi răspunde dînd din cap.

La mijlocul holului e o ușă care dă într-un mic balcon. De cum pășim afară, tata exclamă:

— Ia priviți!

Îmi închipui că se referă la ocean, pe care-l văd prima oară, cu suprafața lui reconfortantă de culoarea furtunii, dar îmi dau seama că taică-miu nu arată niciodată peisaje. Se referă la terasă. Pavată cu dale roșietice și dotată cu o piscină albastră, șezlonguri albe și doi palmieri, terasa arată de parcă ar aparține unui complex turistic adevărat de pe litoral. Deși e pustie acum, încep să văd locul prin ochii tatălui meu – populat și renovat, o preocupare constantă. Apare și maistrul dedesubt, cu o cutie de vopsea în mână.

— Auzi, Buddy, strigă taică-miu, copacul ăla pare tot veștejit. Te-ai ocupat de el?

— I-am zis tipului să vină-ncoa.

— Sper să nu moară.

— A venit tipul și s-a uitat la el.

Privim copacul.

— Palmierii mai înalți costau prea mult, spune tata. Țsta e de alt soi.

— Mie ăilalți îmi plac, comentez eu.

— Palmierii regali? Îți plac ție? Păi, atunci, după ce ne punem pe picioare, o să luăm câțiva.

Tăcem un timp, uitându-ne la terasă și la oceanul vinețiu.

— Locul ăsta o să fie pus la punct și o să facem un milion de dolari! se entuziasmează mama.

— Să-ți fie gura aurită, spune taică-miu.

Acum cinci ani, tata chiar a făcut un milion de dolari. După ce a vândut toată viața credite ipotecare, când tocmai împlinise șaiszeci de ani s-a apucat de afacerea lui. A cumpărat un bloc de apartamente în Fort Lauderdale și l-a revândut, făcând un profit uriaș. Apoi a repetat figura în Miami. În

momentul acela avea deja destui bani ca să se pensioneze, dar n-a vrut. Și-a cumpărat, în schimb, un Cadillac nou și un iaht de cincisprezece metri. A cumpărat un avion bimotor și a învățat să-l piloteze. Apoi a zburat prin toată țara, cumpărând proprietăți imobiliare, în California, în Bahamas, peste ocean. Era propriul său șef, iar asta i-a echilibrat temperamentul. Mai târziu lucrurile au luat altă turnură. Una dintre afacerile lui din Carolina de Nord, un complex turistic de schi, a dat faliment. A ieșit la iveală că asociatul lui delapidase 100.000 de dolari. Tata a fost nevoit să-l dea în judecată, iar asta l-a costat alți bani. Între timp, o asociație de economii și credite l-a dat în judecată pe tatăl meu pentru că îi vînduse ipoteci neperformante. S-au adunat și mai multe cheltuieli de judecată. Milionul de dolari se ducea rapid și, cînd a început să dispară, tata a încercat o mulțime de scheme ca să-l recapete. A cumpărat o companie care făcea „case asamblate“. Erau ca niște rulote, mi-a zis el, doar că mai solide. Fiind prefabricate, puteau fi instalate oriunde, dar după aceea arătau ca niște case adevărate. În situația economică actuală, oamenii aveau nevoie de locuințe ieftine. Casele asamblate se vindeau ca pîinea caldă.

Tata m-a dus s-o văd pe prima dintre ele, pe lotul ei. Era de Crăciun, acum doi ani, cînd părinții mei încă mai aveau apartamentul. Tocmai desfăcuserăm cadourile cînd tata a spus că vrea să mă ia într-o plimbare cu mașina. N-a trecut mult și am ajuns pe autostradă, părăsind acea parte a Floridei pe care o cunoșteam eu – Florida plajelor, a blocurilor-turn și a comunităților prospere – și intrînd într-o zonă rurală, mai sărăcăcioasă. Copacii erau năpădiți de mușchi spaniol, iar casele nezugrăvite erau făcute din lemn. Drumul a durat vreo două ore. În cele din urmă am văzut în depărtare bulbul

unui turn de apă pe care scria OCALA. Am intrat în oraș, am trecut pe lângă câteva șiruri de case dichisite, apoi am ajuns la capăt și am continuat să mergem.

— Parcă ziceai că e în Ocala, am spus.

— E un pic după, a răspuns tata.

A început din nou peisajul rural, iar noi am mers mai departe. După vreo douăzeci și cinci de kilometri, am ajuns la un drum neasfaltat. Drumul ducea la un câmp deschis, fără pic de iarbă și fără copaci. Undeva în spate, într-o zonă noroioasă, stătea casa asamblată.

E adevărat că nu arăta a rulotă. În loc să fie lunguiată și subțire, casa era dreptunghiulară și destul de lată. Se livrau trei sau patru corpuri diferite care erau apoi asamblate, pe urmă se puneau deasupra un acoperiș cu aspect tradițional. Am ieșit din mașină și ne-am apropiat, pășind pe cărămizi. Pentru că, la distanța aia de oraș, municipalitatea făcea de-abia acum canalizarea, terenul din fața casei – „curtea“, cum îi spunea tata – era plin de săpături. Chiar în fața casei erau plantate în noroi trei tufe. Tata le-a inspectat, apoi a arătat cu mâna spre teren.

— Aici o să fie iarbă peste tot, a spus.

Ușa de intrare era la aproape jumătate de metru de la pământ. Încă nu exista o verandă, însă urma să apară. Tata a deschis ușa și am intrat. Când am închis-o în urma mea, peretele a zăngănit ca o butaforie. Am bătut în el, ca să-mi dau seama din ce e făcut, și a sunat a tablă goală pe dinăuntru. Când m-am întors, tata stătea în mijlocul livingului, rînjind și arătînd cu degetul în sus, spre tavan.

— Bagă la cap, a spus el. Țsta se cheamă „tavan-dom“. Trei metri înălțime. Spațiu cît cuprinde.

În ciuda vremurilor grele, nimeni n-a cumpărat vreo casă asamblată, iar tata și-a luat gîndul de la ele, orientîndu-se

în alte direcții. La puțin timp după aceea am început să primesc de la el convocări, prin care mă numea vicepreședinte al firmei de construcții Baron, sau al companiei de sticlărie Atlantic sau al firmei de mini-depozitare Fidelity Inc. Profiturile acestor companii, m-a asigurat el, aveau să ajungă la mine într-o bună zi. Însă la mine n-a ajuns decît un bărbat cu proteză de picior. A sunat interfonul într-o dimineață și i-am deschis ușa. În clipa următoare, l-am auzit bocănind pe scări în sus. Îi vedeam de deasupra chelia acoperită cu puf blond și-l auzeam respirînd greu. Mi-am imaginat că e curier. Cînd a ajuns în capul scărilor, m-a întrebat dacă sînt vicepreședintele firmei de construcții Duke. I-am spus că da, probabil. Mi-a întins o citație.

Era ceva legat de o eroare judiciară. La un moment dat am pierdut chestiunea din vedere. Între timp, am aflat de la fratele meu că părinții trăiau din economii, din planul de pensie al tatei și din credite de la bănci. În cele din urmă a găsit locul ăsta, Complexul Palm Bay, o ruină de pe țărmul oceanului, și a convins altă asociație de economii și credite să-i împrumute bani ca să-l pună pe picioare. El avea să furnizeze mîna de lucru și experiența, iar cînd începeau să vină clienții, avea să achite creditul și să devină proprietar.

După ce ne uităm la terasă, tata vrea să-mi arate modelul.

— Avem un model foarte drăguț, zice el. Toți cei care l-au văzut au fost foarte plăcut impresionați.

Trecem din nou prin holul întunecos, coborîm scările și o luăm pe coridorul de la parter. Tata are o cheie principală cu care ne deschide ușa camerei 103. Întrerupătorul de la intrare nu merge, așa că traversăm livingul obscur și ajungem în dormitor. De îndată ce tata aprinde lumina, mă cuprinde o senzație stranie. Mă simt de parcă aș mai fi fost

aici cîndva, în această cameră, și imediat îmi dau seama de ce: e vechiul dormitor al părinților mei. Au mutat aici mobila din vechiul lor apartament: cuvertura cu păuni, nop-tierile chinezești și tăblia de pat asortată, lămpile aurii. Mobila, care umplea cîndva o încăpere mult mai mare, pare înghesuită în cămăruța asta.

— E mobila voastră de pe vremuri, zic eu.

— Se potrivește bine aici, nu ți se pare? întrebă tata.

— În garsoniera noastră avem două paturi de o persoană, spune mama. Oricum ăsta n-ar fi încăput. Acum avem cuverturi obișnuite. Ca în celelalte camere. Din astea de hotel. Arată decent.

— Hai să vezi livingul, spune tata, iar eu îl urmez.

După ce bîjbîie un timp, găsește un întrerupător care merge. Toată mobila de aici e nouă și nu-mi amintește de nimic. Pe perete e o pictură cu niște lemne aduse de apă pe o plajă.

— Cum ți se pare tabloul ăsta? Am luat cincizeci de bucăți de la un depozit. Cinci dolari bucata. Și nu-s toate la fel. Unele sînt cu stele-de-mare, altele cu scoici. Toate cu tematică marină. Sînt tablouri în ulei, semnate.

Se duce pînă la perete și, dîndu-și jos ochelarii, deslușește semnătura.

— Cesar Amarollo! Frate, e mai bun decît Picasso!

Se întoarce din nou spre mine, zîbind, mîndru de locul ăsta.

Am venit pentru vreo două săptămîni, poate chiar o lună. N-am să explic acum de ce. Tata mi-a dat garsoniera 207, cu vedere la ocean. Le spune camerelor „garsoniere” ca să le diferențieze de camerele de motel care erau cîndva. A mea are și o mică bucătărie. Și balcon. Văd din el mașinile trecînd